

03.12.2012

Sj/7

§ 1379

Valtuutettu Olli Valtosen toivomusponsi: Kulttuuristrategian toteutuksessa huomioidaan vammaiset ja kehitysvammaiset

HEL 2011-010840 T 00 00 03

Päätös

Kaupunginhallitus päätti merkitä tiedoksi selvityksen kaupunginvaltuuston 14.12.2011 hyväksymän toivomusponnen (Olli Valtonen) johdosta tehdyistä toimenpiteistä ja toimittaa selvityksen ponnen ehdottajalle sekä erikseen tiedoksi myös muille valtuutetuille.

Esittelijä

apulaiskaupunginjohtaja
Ritva Viljanen

Lisätiedot

Hannu Hyttinen, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36683
hannu.hyttinen(a)hel.fi

Liitteet

1 Valtonen toivomusponsi 12, Kvsto 14.12.2011 asia 3

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus päättänee merkitä tiedoksi selvityksen kaupunginvaltuuston 14.12.2011 hyväksymän toivomusponnen (Olli Valtonen) johdosta tehdyistä toimenpiteistä ja toimittaa selvityksen ponnen ehdottajalle sekä erikseen tiedoksi myös muille valtuutetuille.

Esittelijä

Hyväksyessään 14.12.2011 Helsingin kaupungin kulttuuristrategian vuosiksi 2012 - 2017 kaupunginvaltuusto hyväksyi seuraavan toivomusponnen:

"Kaupunginvaltuusto edellyttää, että kulttuuristrategiaa toteutettaessa otetaan huomioon vammaiset ja lapset."

Kvston työjärjestyksen 24 §:n mukaan Khn on toimitettava ponnen ehdottajalle kirjallinen selvitys toivomusponnen johdosta tehdyistä toimenpiteistä viimeistään vuoden kuluttua ponnen hyväksymisestä. Selvitys on toimitettava erikseen tiedoksi myös muille valtuutetuille.

Asiassa on saatu kulttuuri- ja kirjastolautakunnan (12.6.2012) ja sosiaalilautakunnan (21.8.2012) lausunnot.

Saatuihin lausuntoihin viitaten esittelijä pitää tärkeänä, että kulttuuri ja taide ovat kaikkien kaupunkilaisten ulottuvilla. Kulttuuritarjonnan suunnittelussa tulee toteuttaa saavutettavuuden periaatteita edistämällä kaikkien kaupunkilaisten mahdollisuuksia saada kulttuuripalveluita ja käyttää niitä mahdollisimman helposti ja esteettömästi. Saavutettavuuden turvaamiseen kuuluu sellaisten esteiden poistaminen, jotka liittyvät aisteihin, tiedotukseen, ymmärtämiseen, asenteisiin, fyysisiin tai taloudellisiin tekijöihin sekä päätöksentekoon.

Yleiseen saavutettavuuden periaatteeseen sisältyy, että myös vammaisilla henkilöillä on oltava tasavertainen mahdollisuus osallistua ja tuottaa itse kulttuuria. Osallistumista kulttuuritoimintaan eivät saa estää liikkumis- tai toimintakyvyn rajoitteet.

Esittelijä katsoo, että vammaisten kaupunkilaisten osallistuminen tasavertaisina kulttuuritoimintaan tarvitsee seuranta- ja jatkuvaa kehittämistyötä. Vuonna 2011 valmistunutta Helsingin kaupungin kulttuuristrategiaa laadittaessa on otettu huomioon sekä kulttuuritoiminnan saavutettavuus että esteettömyyskysymykset. Perusteellisemmin teemoihin on paneuduttu eri virastojen ja vammaisjärjestöjen yhdessä laatimassa Helsingin vammaispoliittisessa selvityksessä (2010). Selvitystä edelsi puolen vuoden mittainen valmistelutyö, joka tuotti Helsingin kulttuurikeskuksenkin osalta yksityiskohtaisen kehittämissuunnitelman, jossa kirjattiin sekä saavutukset että kehittämiskohteet. Lisäksi vammaisten kulttuuripalveluiden kehittämistyötä ohjaa Taiteen ja kulttuurin saavutettavuus – Opetusministeriön toimenpideohjelma 2006–2010 (2006). Kaikissa edellä mainituissa kolmessa asiakirjassa keskeisiä periaatteita ovat oikeus yhdenvertaisuuteen ja osallisuuteen. Lisäksi on myös tuettava vammaisten ihmisten mahdollisuuksia toimia kulttuurin tekijöinä, esimerkiksi kuvataiteilijoina, näyttelijöinä, kirjailijoina tai muusikkoina.

Saavutettavuuden toteutumiseksi tehdään jo nyt jatkuvaa työtä. Helsingin kaupungin kulttuurihallituskunnat seuraavat valtion ja kaupungin yleisiä linjauksia. Esteettömyyden ja saavutettavuuden periaatteet huomioidaan myös virastojen omissa kehittämissuunnitelmissa. Kulttuurivirastojen tiloihin ja saleihin pyritään varmistamaan esteetön pääsy. Saavutettavuuden huomioiminen on myös tärkeä osa museopedagogista suunnittelua. Helsingin taidemuseon periaatteisiin kuuluu, että esitykset ovat oheispalveluineen esteettömästi kaikkien kaupunkilaisten ulottuvilla. Erityislaitteita kuulemisen ja näkemisen helpottamiseksi voi lainata museokäynnin ajaksi. Helsingissä yleisötyö on jo monissa teattereissa, orkestereissa ja taidemuseoissa itsestään selvä osa organisaation tehtäväkuvaa.

Kulttuurikeskuksen kaikkiin omiin esitystiloihin ja saleihin on esteetön pääsy. Pyörätuolilla liikkumista on helpotettu ja pyörätuolipaikkoja on lisätty viimeisimpien peruskorjausten yhteydessä esimerkiksi Kanneltalossa ja Savoy-teatterissa. Lisäksi tiloissa on induktiosilmukat kuulorajoitteisia varten. Vammaisten osallistumista helpottavista käytännön järjestelyistä tiedotetaan kulttuurikeskuksen yksiköiden nettisivulla ”esteettömyys”-kohdassa.

Kaupunginkirjaston tilat ovat esteettömiä lukuun ottamatta Suomenlinnan ja Roihuvuoren kirjastoja, joista viimeksi mainittu tullaan 2013 peruskorjauksen yhteydessä muuttamaan esteettömäksi.

Helsingin kaupungin Vammaispoliittinen selvitys valmistui keväällä 2010 usean eri hallintokunnan välisenä yhteistyönä. Tällöin kartoitettiin kaupungin hallintokuntien ja virastojen vammaispoliittisia tavoitteita ja toiminnan painopisteitä sekä tilojen ja toimintojen esteettömyyttä.

Esittelijä toteaa, että Vammaispoliittisen selvityksen tavoitteet kulttuuripalveluihin liittyen on sisällytetty Helsingin kaupungin kulttuuristrategiaan (2011). Strategiaan on kirjattu muun muassa yleinen kulttuuripalvelujen saavutettavuuden edistäminen ja kaikkien kaupunkilaisten tasavertainen kohtelu.

Sosiaalilautakunta pitää tehtyä aloitetta erittäin tärkeänä ja näkee, että kaikilla kuntalaisilla on oltava yhdenvertainen mahdollisuus osallistua kulttuuri- ja taide-elämään. Toteuttamisvastuu on kunnilla ja valtiolla.

Sosiaalilautakunta toteaa, että vammaispolitiikan keskeisenä tavoitteena on kaikkien kansalaisten tasa-arvoinen mahdollisuus elää, osallistua ja toimia yhdessä muiden kanssa siellä, missä muutkin samanikäiset ihmiset toimivat. Helsingin kaupungin hyväksymät vammaispolitiikan periaatteet ovat esteettömyys, saavutettavuus, yhdenvertaisuus ja osallisuus sekä näiden asioiden turvaaminen myös vaikeasti vammaisille kuntalaisille. Tavoitteiden saavuttaminen edellyttää, että kaikki eri hallintokunnat ottavat vastuun tavoitteiden toteutumisesta omassa toiminnassaan ja että kukin hallintokunta sisällyttää myös vammaispoliittiset linjaukset omiin strategioihinsa ja toteuttamissuunnitelmiinsa.

Sosiaalilautakunta ymmärtää esteettömyyden laaja-alaisesti. Esteettömyydellä ei tarkoiteta pelkästään fyysistä esteettömyyttä vaan sitä, että esimerkiksi näkövammaisen ja kuulovammaisen voi muun muassa pistekirjoituksen ja induktiosilmukan avulla osallistua kulttuuritoimintaan. Laaja-alaisella esteettömyydellä tarkoitetaan myös sitä, että tieto ja tuntemus vammaisista kasvavat. Asenne, sosiaalinen esteettömyys ja vammaisten henkilöiden voimavarat tulisi ottaa huomioon kaikessa suunnittelussa, päätöksenteossa ja toteutuksessa. Hyvinä esimerkkeinä esteettömästä kulttuuritarjonnasta voidaan

mainita Ateneumin näkövammaisille suunnatut taidenäyttelyt tai kuulovammaisten taiteilijoiden rap-konsertit. Fyysisen esteettömyyden edistämiseksi kaupunginhallituksen perustama Esteetön Helsinki -projekti (myöhemmin Helsinki kaikille -projekti) on tehnyt merkittävää työtä fyysisten esteiden poistamiseksi esimerkiksi taidelaitoksista. Näistä voidaan mainita muun muassa kuulovammaisten induktiosilmukat, näkövammaisten opasteet ja hissit. Esteettömyystyö on siirtynyt vuoden 2012 alusta kaupungin normaaliksi toiminnaksi, jonka tueksi kaupunginhallitus perusti eri hallintokunnista sekä vammais- ja vanhusneuvostosta muodostetun neuvottelukunnan.

Taidepainotteisella toiminnalla on tärkeä sija sekä sosiaaliviraston omissa että ostopalvelukumppaneiden palveluissa. Kehitysvammaisten palveluissa tehdään yhteistyötä useiden taidealojen toimijoiden kanssa. Sosiaalivirasto toteutti kulttuuriasiainkeskuksen, järjestöjen ja palvelun tuottajien kanssa vuosina 2009 ja 2010 mittavat, suurelle yleisölle kohdennetut taidetapahtumat Esplanadin puistossa ja Savoy-teatterissa. Vuonna 2011 sosiaalivirastolla oli sopimus Kansallisteatterin Kiertuenäyttämön kanssa. Kiertuenäyttämö vei osallistavia teatteriesityksiä vammaisten yksiköihin.

Yksittäisen vaikeavammaisen tai kehitysvammaisen kuntalaisen osallistumismahdollisuuksia sosiaalivirasto tukee tarvittaessa vammaispalvelulain, kehitysvammalain tai sosiaalihuoltolain mukaisilla palveluilla ja tukitoimenpiteillä.

Helsingin kaupungin kulttuuristrategiassa 2012-2017 on linjattu, että vammaisten kaupunkilaisten kulttuuritoimintaan osallistumista tuetaan osana kehittämistyötä. Sosiaalilautakunta korostaa, että kulttuuritoiminnan kehittämistyössä eri erityisryhmät, kuten vammaiset tai kehitysvammaiset henkilöt, tulee ottaa huomioon paitsi palvelujen käyttäjinä, myös toiminnan suunnittelijoina ja tuottajina.

Sosiaalilautakunnan käsityksen mukaan Helsingin kulttuuristrategiaa toteutettaessa vammaisten ja kehitysvammaisten henkilöiden erityistarpeiden huomioon ottaminen edellyttää jatkuvaa ja tiivistä yhteistyötä kaupungin hallintokuntien, paikallisten vammaisjärjestöjen sekä eri vammaisryhmien ja palveluntuottajien kanssa, jotta eri taidelaitokset entistä enemmän ottaisivat huomioon vammaisnäkökulman taidetoiminnassa. Vammaisasiamiehellä on yhtenevä näkemys sosiaalilautakunnan kanssa.

Esittelijä

apulaiskaupunginjohtaja
Ritva Viljanen

Lisätiedot

Hannu Hyttinen, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36683
hannu.hyttinen(a)hel.fi

03.12.2012

Sj/7

Liitteet

1 Valtonen toivomusponsi 12, Kvsto 14.12.2011 asia 3

Päätöshistoria

Sosiaalilautakunta 21.08.2012 § 287

HEL 2011-010840 T 00 00 03

Päätös

Sosiaalilautakunta päätti antaa asiasta kaupunginhallitukselle seuraavan sisältöisen lausunnon:

Sosiaalilautakunta pitää tehtyä aloitetta erittäin tärkeänä ja näkee, että kaikilla kuntalaisilla on oltava yhdenvertainen mahdollisuus osallistua kulttuuri- ja taide-elämään. Toteuttamisvastuu on kunnilla ja valtiolla.

Sosiaalilautakunta toteaa, että vammaispolitiikan keskeisenä tavoitteena on kaikkien kansalaisten tasa-arvoinen mahdollisuus elää, osallistua ja toimia yhdessä muiden kanssa siellä, missä muutkin samanikäiset ihmiset toimivat. Helsingin kaupungin hyväksymät vammaispolitiikan periaatteet ovat esteettömyys, saavutettavuus, yhdenvertaisuus ja osallisuus sekä näiden asioiden turvaaminen myös vaikeasti vammaisille kuntalaisille. Tavoitteiden saavuttaminen edellyttää, että kaikki eri hallintokunnat ottavat vastuun tavoitteiden toteutumisesta omassa toiminnassaan ja että kukin hallintokunta sisällyttää myös vammaispoliittiset linjaukset omiin strategioihinsa ja toteuttamissuunnitelmiinsa.

Helsingin kaupungin Vammaispoliittinen selvitys valmistui keväällä 2010 usean eri hallintokunnan välisenä yhteistyönä. Tällöin kartoitettiin kaupungin hallintokuntien ja virastojen vammaispoliittisia tavoitteita ja toiminnan painopisteitä sekä tilojen ja toimintojen esteettömyyttä.

Sosiaalilautakunta ymmärtää esteettömyyden laaja-alaisesti. Esteettömyydellä ei tarkoiteta pelkästään fyysistä esteettömyyttä vaan sitä, että esimerkiksi näkövammaisen ja kuulovammaisen voi muun muassa pistekirjoituksen ja induktiosilmukan avulla osallistua kulttuuritoimintaan. Laaja-alaisella esteettömyydellä tarkoitetaan myös sitä, että tieto ja tuntemus vammaisista kasvavat. Asenne, sosiaalinen esteettömyys ja vammaisten henkilöiden voimavarat tulisi ottaa huomioon kaikessa suunnittelussa, päätöksenteossa ja toteutuksessa. Hyvinä esimerkkeinä esteettömästä kulttuuritarjonnasta voidaan mainita Ateneumin näkövammaisille suunnatut taidenäyttelyt tai kuulovammaisten taiteilijoiden rap-konsertit. Fyysisen esteettömyyden

edistämiseksi kaupunginhallituksen perustama Esteetön Helsinki -projekti (myöhemmin Helsinki kaikille -projekti) on tehnyt merkittävää työtä fyysisten esteiden poistamiseksi esimerkiksi taidelaitoksista. Näistä voidaan mainita muun muassa kuulovammaisten induktiosilmukat, näkövammaisten opasteet ja hissit. Esteettömyystyö on siirtynyt vuoden 2012 alusta kaupungin normaaliksi toiminnaksi, jonka tueksi kaupunginhallitus perusti eri hallintokunnista sekä vammais- ja vanhusneuvostosta muodostetun neuvottelukunnan.

Taidepainotteisella toiminnalla on tärkeä sija sekä sosiaaliviraston omissa että ostopalvelukumppaneiden palveluissa. Kehitysvammaisten palveluissa tehdään yhteistyötä useiden taidealojen toimijoiden kanssa. Sosiaalivirasto toteutti kulttuuriasiainkeskuksen, järjestöjen ja palvelun tuottajien kanssa vuosina 2009 ja 2010 mittavat, suurelle yleisölle kohdennetut taidetapahtumat Esplanadin puistossa ja Savoy-teatterissa. Vuonna 2011 sosiaalivirastolla oli sopimus Kansallisteatterin Kiertuenäyttämön kanssa. Kiertuenäyttämö vei osallistavia teatteriesityksiä vammaisten yksiköihin.

Yksittäisen vaikeavammaisen tai kehitysvammaisen kuntalaisen osallistumismahdollisuuksia sosiaalivirasto tukee tarvittaessa vammaispalvelulain, kehitysvammalain tai sosiaalihuoltolain mukaisilla palveluilla ja tukitoimenpiteillä.

Helsingin kaupungin kulttuuristrategiassa 2012-2017 on linjattu, että vammaisten kaupunkilaisten kulttuuritoimintaan osallistumista tuetaan osana kehittämistyötä. Sosiaalilautakunta korostaa, että kulttuuritoiminnan kehittämistyössä eri erityisryhmät, kuten vammaiset tai kehitysvammaiset henkilöt, tulee ottaa huomioon paitsi palvelujen käyttäjinä, myös toiminnan suunnittelijoina ja tuottajina.

Sosiaalilautakunnan käsityksen mukaan Helsingin kulttuuristrategiaa toteutettaessa vammaisten ja kehitysvammaisten henkilöiden erityistarpeiden huomioon ottaminen edellyttää jatkuvaa ja tiivistä yhteistyötä kaupungin hallintokuntien, paikallisten vammaisjärjestöjen sekä eri vammaisryhmien ja palveluntuottajien kanssa, jotta eri taidelaitokset entistä enemmän ottaisivat huomioon vammaisnäkökulman taidetoiminnassa. Vammaisasiamiehellä on yhtenevä näkemys sosiaalilautakunnan kanssa.

Esittelijä

sosiaalijohtaja
Paavo Voutilainen

Lisätiedot

Tuula Poikonen, vammaistyön päällikkö, puhelin: 310 43149
tuula.poikonen(a)hel.fi

03.12.2012

Sj/7

Kulttuuri- ja kirjastolautakunta 12.06.2012 § 105

HEL 2011-010840 T 00 00 03

Päätös

Kulttuuri- ja kirjastolautakunta päätti antaa asiasta seuraavan lausunnon:

Kulttuuri- ja kirjastolautakunta pitää tärkeänä, että kulttuuri ja taide ovat kaikkien kaupunkilaisten oluttuvilla. Tässä kunnalla ja valtiolla on laaja yhteinen vastuu. Kulttuuritarjonnan suunnittelussa tulee toteuttaa saavutettavuuden periaatteita edistämällä kaikkien kaupunkilaisten mahdollisuuksia saada kulttuuripalveluita ja käyttää niitä mahdollisimman helposti ja esteettömästi. Saavutettavuuden turvaamiseen kuuluu sellaisten esteiden poistaminen, jotka liittyvät aisteihin, tiedotukseen, ymmärtämiseen, asenteisiin, fyysisiin tai taloudellisiin tekijöihin sekä päätöksentekoon.

Yleiseen saavutettavuuden periaatteeseen sisältyy, että myös vammaisilla henkilöillä on oltava tasavertainen mahdollisuus osallistua ja tuottaa itse kulttuuria. Osallistumista kulttuuritoimintaan eivät saa estää liikkumis- tai toimintakyvyn rajoitteet.

Kulttuuri- ja kirjastolautakunta näkee, että vammaisten kaupunkilaisten osallistuminen tasavertaisina kulttuuritoimintaan tarvitsee seuranta- ja jatkuvaa kehittämistyötä. Vuonna 2011 valmistunutta Helsingin kaupungin kulttuuristrategiaa laadittaessa on otettu huomioon sekä kulttuuritoiminnan saavutettavuus että esteettömyyskysymykset. Perusteellisemmin teemoihin on paneuduttu puolitoista vuotta sitten eri virastojen ja vammaisjärjestöjen yhdessä laatimassa Helsingin vammaispoliittisessa selvityksessä (2010). Selvitystä edelsi puolen vuoden mittainen valmistelu-työ, joka tuotti Helsingin kulttuurikeskuksenkin osalta yksityiskohtaisen kehittämissuunnitelman, jossa kirjattiin sekä saavutukset että kehittämiskohteet. Lisäksi vammaisten kulttuuripalveluiden kehittämistyötä ohjaa Taiteen ja kulttuurin saavutettavuus – Opetusministeriön toimenpideohjelma 2006–2010 (2006). Kaikissa edellä mainituissa kolmessa asiakirjassa keskeisiä periaatteita ovat oikeus yhdenvertaisuuteen ja osallisuuteen. Lisäksi on myös tuettava vammaisten ihmisten mahdollisuuksia toimia kulttuurin tekijöinä, esimerkiksi kuvataiteilijoina, näyttelijöinä, kirjailijoina tai muusikkoina.

Saavutettavuuden toteutumiseksi tehdään jo nyt jatkuvaa työtä. Helsingin kaupungin kulttuurihallintokunnat seuraavat valtion ja kaupungin yleisiä linjauksia. Esteettömyyden ja saavutettavuuden periaatteet huomioidaan myös virastojen omissa kehittämissuunnitelmissa. Kulttuurivirastojen tiloihin ja saleihin pyritään

varmistamaan esteetön pääsy. Saavutettavuuden huomioiminen on myös tärkeä osa museopedagogista suunnittelua. Helsingin taidemuseo periaatteisiin kuuluu, että esitykset ovat oheispalveluineen esteettömästi kaikkien kaupunkilaisten ulottuvilla. Erityislaitteita kuulemisen ja näkemisen helpottamiseksi voi lainata museokäynnin ajaksi. Helsingissä yleisötyö on jo monissa teattereissa, orkestereissa ja taidemuseoissa itsestään selvä osa organisaation tehtäväkuvaa.

Kulttuurikeskuksen kaikkiin omiin esitystiloihin ja saleihin on esteetön pääsy. Pyörätuolilla liikkumista on helpotettu ja pyörätuolipaikkoja on lisätty viimeisimpien peruskorjausten yhteydessä esimerkiksi Kanneltalossa ja Savoy-teatterissa. Lisäksi tiloissa on induktiosilmukat kuulorajoitteisia varten. Vammaisten osallistumista helpottavista käytännön järjestelyistä tiedotetaan kulttuurikeskuksen yksiköiden nettisivulla "esteettömyys"-kohdassa.

Kaupunginkirjaton tilat ovat esteettömiä lukuun ottamatta Suomenlinnan ja Roihuvuoren kirjastoja, joista viimeksi mainittu tullaan 2013 peruskorjauksen yhteydessä muuttamaan esteettömäksi.

Kulttuuri- ja kirjastolautakunta katsoo, että Vammaispoliittisen selonteon tavoitteet kulttuuripalveluihin liittyen on sisällytetty Helsingin kaupungin kulttuuristrategiaan (2011). Strategiaan on kirjattu muun muassa yleinen kulttuuripalvelujen saavutettavuuden edistäminen ja kaikkien kaupunkilaisten tasavertainen kohtelu.

Esittelijä

vs. kulttuurijohtaja
Veikko Kunnas

Lisätiedot

Jenni Varho, kulttuurisuunnittelija, puhelin: 310 37842
jenni.varho(a)hel.fi